

$$4t_2 = 4 \cdot \frac{1}{\omega} \arccos \frac{x_1}{A} = 4 \cdot \frac{1}{4} \arccos \frac{6}{10} \approx 0,93(s) .$$

Ví dụ 5: Một chất điểm dao động điều hòa với chu kì T. Khoảng thời gian trong một chu kỳ để vật có độ lớn gia tốc bé hơn $\frac{1}{2}$ gia tốc cực đại là

- A. $\frac{T}{3}$.   B. $\frac{2T}{3}$.   C. $\frac{T}{6}$.   D. $\frac{T}{2}$.

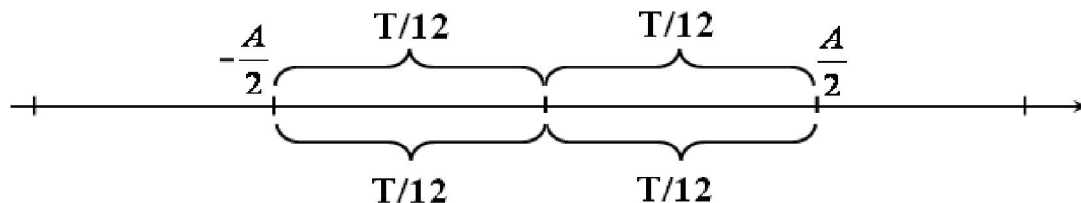
Hướng dẫn: Chọn đáp án A

Ta có: $x_1 = \frac{|a_1|}{\omega^2} = \frac{A}{2}$

Vùng $|a|$ **nhỏ** hơn $|a_1|$ nằm trong đoạn $[-x_1; x_1]$.

Khoảng thời gian trong một chu kì $|a|$ **nhỏ** hơn $|a_1|$ là $4t_1$ tức là

$$4t_1 = 4 \cdot \frac{T}{12} = \frac{T}{3} .$$

Chú ý : Đối với bài toán ngược ta làm theo các bước sau:

Bước 1: Dựa vào vùng $|a|$ lớn hơn hoặc bé hơn $|a_1|$ ta biểu diễn t_1 hoặc t_2 theo ω

Bước 2: Thay vào phương trình $x_1 = A \sin \omega t_1 = A \cos \omega t_2$

Bước 3: Thay vào phương trình $|x_1| = \omega^2 |a_1|$

Ví dụ 6: (ĐH-2010) Một con lắc lò xo dao động điều hòa với chu kì T và biên độ 5 cm. Biết trong một chu kì, khoảng thời gian để vật nhỏ của con lắc có độ lớn gia tốc không vượt quá 100 cm/s^2 là $\frac{T}{3}$. Lấy $\pi^2 = 10$. Tần số dao động của vật là

A. 4Hz.

B. 3Hz.

C. 2Hz.

D. 1Hz.

Hướng dẫn: Chọn đáp án D

Để độ lớn gia tốc không vượt quá 100cm/s^2 thì vật nằm trong đoạn $[-x_1; x_1]$.

Khoảng thời gian trong một chu kì $|a|$ nhỏ hơn 100cm/s^2 là $4t_1$, tức là

$$4t_1 = \frac{T}{3} \Rightarrow t_1 = \frac{T}{12}$$

Thay vào phương trình $x_1 = A \sin \omega t_1 = 5 \sin \frac{2\pi}{T} \frac{T}{12} = 2,5(\text{cm})$

Tần số góc: $\omega = \sqrt{\frac{|a_1|}{|x_1|}} = 2\pi \Rightarrow f = \frac{\omega}{2\pi} = 1(\text{Hz})$.

Chú ý: Nếu khoảng thời gian liên quan đến W_t, W_d thì ta quy về li độ nhờ các

công thức độc lập với thời gian: $W = W_t + W_d = \frac{kx^2}{2} + \frac{mv^2}{2} = \frac{kA^2}{2}$.

Ví dụ 7: Một vật dao động điều hòa với tần số 2 Hz. Tính thời gian trong một chu kì $W_t \leq 2W_d$

A. 0,196 s.

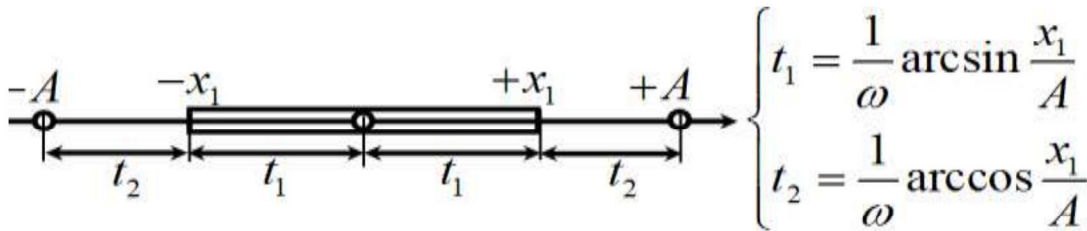
B. 0,146 s.

C. 0,096 s.

D. 0,304 s.

Hướng dẫn: Chọn đáp án D

Quy về li độ $W_t = 2W_d \Rightarrow \begin{cases} W_d = \frac{1}{3}W \\ W_t = \frac{2}{3}W \Rightarrow \frac{kx_1^2}{2} = \frac{2}{3} \frac{kA^2}{2} \Rightarrow x_1 = \sqrt{\frac{2}{3}}A \end{cases}$

Vùng $W_t \leq 2W_d$ nằm trong đoạn $[-x_1; x_1]$. Khoảng thời gian trong một chu kì

$W_t \leq 2W_d$ là $4t_1$, tức là $4t_1 = 4 \cdot \frac{1}{\omega} \arcsin \frac{x_1}{A} = 4 \cdot \frac{1}{2\pi \cdot 2} \arcsin \sqrt{\frac{2}{3}} \approx 0,304(\text{s})$

2. Thời điểm vật qua x_0

a. Thời điểm vật qua x_0 theo chiều dương (âm)

Phương pháp chung:

Cách 1: Giải hệ phương trình
$$\begin{cases} x = A\cos(\omega t + \varphi) = x_1 \\ v = -\omega A\sin(\omega t + \varphi) = v_1 \end{cases}$$

$$\begin{cases} t = t_{01} + k.T \\ t = t_{02} + l.T \end{cases} \quad (t_{01}, t_{02} \geq 0 \Rightarrow k, l = 0, 1, 2, \dots)$$

Cách 2: Xác định VTLG
$$\begin{cases} \text{Xàù ñhòh vòtrí xuaá pháù: } \phi_0 = (\omega \cdot 0 + \varphi) \\ \text{Xàù ñhòh vòtrí caà ñiá} \\ \text{Xàù ñhòh goù caà queù: } \Delta\varphi \\ \text{Thòø gian: } t = \frac{\Delta\varphi}{\omega} \end{cases}$$

Cách 3: Chỉ dùng VTLG để xác định thời điểm đầu tiên

$$\begin{cases} \text{Xàù ñhòh vòtrí xuaá pháù: } \phi_0 = (\omega \cdot 0 + \varphi) \\ \text{Xàù ñhòh } \begin{cases} \text{Thòø ñiá ñà ñiá vaá ñiá } x_1 \text{ theo chieà döng: } t_1 \\ \xrightarrow{\text{caù thòø ñiá}} t = t_1 + kT \quad (k = 0, 1, 2, \dots) \\ \text{Thòø ñiá ñà ñiá vaá ñiá } x_1 \text{ theo chieà aên: } t_1 \\ \xrightarrow{\text{caù thòø ñiá}} t = t_1 + kT \quad (k = 0, 1, 2, \dots) \end{cases} \end{cases}$$

$$\begin{cases} \text{Laà thòùl vaá ñiá } x = x_1 \text{ theo chieà döng (aên) laø } t_1 \\ \text{Laà thòùl vaá ñiá } x = x_1 \text{ theo chieà döng (aên) laø } t_2 = t_1 + T \\ \dots \\ \text{Laà thòùl vaá ñiá } x = x_1 \text{ theo chieà döng (aên) laø } t_n = t_1 + (n-1)T. \end{cases}$$

Ví dụ 1: Một vật dao động điều hòa theo phương trình $x = 4\cos\left(\frac{\pi t}{2} - \frac{\pi}{3}\right)$ trong đó

x tính bằng xentimét (cm) và t tính bằng giây (s). Thời điểm vật đi qua vị trí có li độ $x = 2\sqrt{3}$ cm theo chiều âm lần thứ 2 là

- A.** $t = 6,00s$.   **B.** $t = 5,50s$.   **C.** $t = 5,00s$.   **D.** $t = 5,75s$.

Hướng dẫn: Chọn đáp án C

Cách 1: Dùng PTLG

$$\begin{cases} x = 4\cos\left(\frac{\pi t}{2} - \frac{\pi}{3}\right) = 2\sqrt{3} \\ v = x' = -2\pi\sin\left(\frac{\pi t}{2} - \frac{\pi}{3}\right) < 0 \end{cases}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} \cos\left(\frac{\pi t}{2} - \frac{\pi}{3}\right) = \frac{\sqrt{3}}{2} \\ \sin\left(\frac{\pi t}{2} - \frac{\pi}{3}\right) > 0 \end{cases}$$

$$\Rightarrow \frac{\pi t}{2} - \frac{\pi}{3} = \frac{\pi}{6} + n \cdot 2\pi$$

$$t = 1 + n \cdot 4 \geq 0 \Rightarrow n = 0; 1; 2; 3; \dots$$

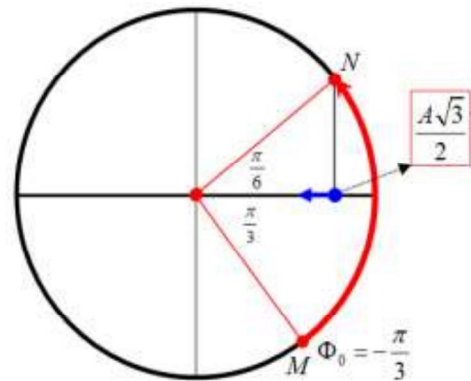
Lần thứ 2 ứng với $n=1$ nên $t=5$ (s).

Cách 2: Dùng VTLG

Vị trí xuất phát trên VTLG là điểm M, điểm cần đến là N. Lần thứ 2 đi qua N cần quét 1 góc:

$\Delta\phi = \frac{\pi}{2} + 2\pi$, tương ứng thời gian:

$$t = \frac{\Delta\phi}{\omega} = \frac{\frac{\pi}{2} + 2\pi}{\frac{\pi}{2}} = 5(\text{s})$$

Cách 3: Chỉ dùng VTLG để xác định thời điểm đầu tiên $T = \frac{2\pi}{\omega} = 4$ (s)

Vị trí xuất phát: $\phi_0 = \left(\frac{\pi \cdot 0}{2} - \frac{\pi}{3}\right) = -\frac{\pi}{3}$

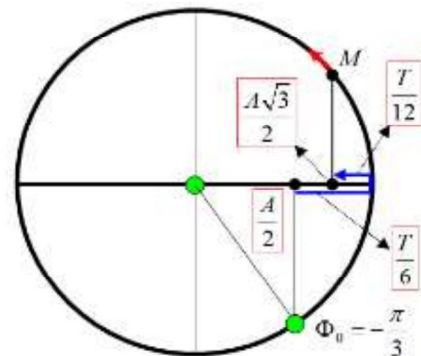
Vị trí cần đến là điểm M trên VTLG

Thời điểm đầu tiên vật đến $x_1 = 2\sqrt{3}$

theo chiều âm : $t_1 = \frac{T}{6} + \frac{T}{12} = \frac{T}{4} = 1$ (s)

Lần thứ 2 vật đến $x_1 = 2\sqrt{3}$ theo chiều âm là:

$$t_2 = t_1 + T = 5(\text{s})$$

Kinh nghiệm:

1) Bài toán tìm các thời điểm vật qua x_1 theo chiều dương (âm) thì nên dùng cách 1.

2) Bài toán tìm thời điểm lần thứ n vật qua x_1 theo chiều dương (âm) thì nên dùng cách 2,3

Ví dụ 2: Một chất điểm dao động điều hòa theo phương trình $x = 6\cos\left(2\pi t + \frac{\pi}{4}\right)$ trong đó x tính bằng xentimét (cm) và t tính bằng giây (s). Chỉ xét các thời điểm chất điểm đi qua vị trí có li độ $x = -3\text{cm}$ theo chiều dương. Thời điểm lần thứ 10 là

A. $t = \frac{245}{24}$ s.

B. $t = \frac{221}{24}$ s.

C. $t = \frac{229}{24}$ s.

D. $t = \frac{253}{24}$ s.

Hướng dẫn: Chọn đáp án C

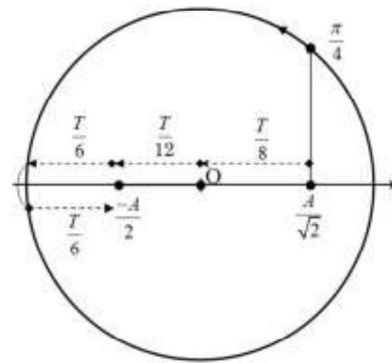
$$T = \frac{2\pi}{\omega} = 1(\text{s})$$

Lần 1, vật đến $x = -3\text{cm}$ theo chiều dương là:

$$t_{01} = \frac{T}{8} + \frac{T}{12} + \frac{T}{6} + \frac{T}{6} = \frac{13T}{24} = \frac{13}{24}(\text{s})$$

Lần 10, vật đến $x = -3\text{cm}$ theo chiều dương là:

$$t = t_{01} + 9T = \frac{13}{24} + 9,1 = \frac{229}{24}(\text{s})$$

b. Thời điểm vật qua x_0 tính cả hai chiều

Phương pháp chung:

Cách 1: Giải phương trình $x = A\cos(\omega t + \varphi) = x_1$

$$\Rightarrow \cos(\omega t + \varphi) = \frac{x_1}{A} = \cos\alpha \Rightarrow \begin{cases} \omega t + \varphi = \alpha + (2\pi) \\ \omega t + \varphi = -\alpha + (2\pi) \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} t_1 = ? \\ t_2 = ? \end{cases}$$

Trong một chu kì vật qua mỗi vị trí biên một lần và các vị trí khác hai lần. Để tìm hai thời điểm đầu tiên (t_1 và t_2) có thể dùng PTLG hoặc VTLG. Để tìm thời điểm, ta làm như sau:

$$\frac{\text{Số lần}}{2} = n \begin{cases} \text{dở 1: } t = nT + t_1 \\ \text{dở 2: } t = nT + t_2 \end{cases}$$

Cách 2: Dùng VTLG $\left\{ \begin{array}{l} \text{Xñ vòtrí xuađphat} \phi_0 = (\omega \cdot 0 + \varphi) \\ \text{Xñ vòtrí caà ñeá} \\ \text{Xñ goà caà queú} \Delta\varphi \\ \text{Thôøgian: } t = \frac{\Delta\varphi}{\omega} \end{array} \right.$

Ví dụ 1: (ĐH-2011) Một chất điểm dao động điều hòa theo phương trình $x = 4\cos\left(\frac{2\pi t}{3}\right)$ (x tính bằng cm; t tính bằng s). Kể từ $t = 0$, chất điểm đi qua vị trí có li độ $x = -2$ cm lần thứ 2011 tại thời điểm

- A.** 3015 s.   **B.** 6030s.   **C.** 3016 s.   **D.** 6031 s.

Hướng dẫn: Chọn đáp án C

Cách 1: Giải PTLG: $T = \frac{2\pi}{\omega} = 3(s)$

$$4\cos\frac{2\pi t}{3} = -2 \Rightarrow \cos\frac{2\pi t}{3} = -\frac{1}{2} \Rightarrow \begin{cases} \frac{2\pi t}{3} = \frac{2\pi}{3} \\ \frac{2\pi t}{3} = -\frac{2\pi}{3} + 2\pi \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} t_1 = 1(s) \\ t_2 = 2(s) \end{cases}$$

$$\frac{2011}{2} = 1005 \text{ dõ } 1 \Rightarrow t_{2,1005+1} = 1005T + t_1 = 1005 \cdot 3 + 1 = 3016(s) .$$

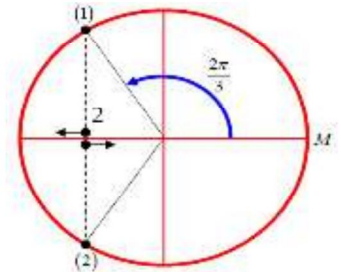
Cách 2: Dùng VTLG

Quay một vòng đi qua li độ $x = -2$ cm là hai lần.

Để có lần thứ 2011 = 2.1005 + 1 thì phải quay 1005 vòng và quay thêm một góc $\frac{2\pi}{3}$, tức là tổng góc quay: $\Delta\varphi = 1005 \cdot 2\pi + \frac{2\pi}{3}$

Thời gian:

$$t = \frac{\Delta\varphi}{\omega} = \frac{1005 \cdot 2\pi + \frac{2\pi}{3}}{\frac{2\pi}{3}} = 3016(s) .$$

Câu 32: Một vật dao động có phương trình li độ $x = 4\cos\left(\frac{4\pi t}{3} + \frac{5\pi}{6}\right)$ (cm,s). Tính từ lúc $t = 0$, vật đi qua li độ $x = 2\sqrt{3}$ cm lần thứ 2012 vào thời điểm nào?

- A.** $t = 1508,5s$.   **B.** $t = 1509,625s$.   **C.** $t = 1508,625s$.   **D.** $t = 1510,125s$.

Hướng dẫn: Chọn đáp án A